

Adroddiad y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2014

Diben

Mae'n dda gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg gyflwyno'i adroddiad am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2014 i'r Comisiynydd yn unol â'r gofynion yn ei Gylch Gorchwyl.

Aelodaeth

Yn ystod y flwyddyn, arhosodd aelodaeth y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ddigyfnewid, sef:

Gordon Lishman – Cadeirydd
Ian Summers

Kenneth Jones
Eifion Pritchard

Taliadau

Fel rhan o'u telerau a'u hamodau, cafodd yr aelodau daliadau am chwe diwrnod y flwyddyn yn ôl cyfradd ddyddiol o £350 (aelodau) a £400 (Cadeirydd).

Cafodd yr aelodau ad-daliadau hefyd am eu costau teithio a chynhaliaeth yn unol â Pholisi Teithio a Chynhaliaeth y Comisiynydd.

Cafodd yr aelodau ad-daliadau am unrhyw waith a oedd yn ychwanegol at eu cyfrifoldebau yn y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ôl yr un gyfradd ddyddiol.

Cyfnod Swydd

Daeth cyfnodau Gordon Lishman, y Cadeirydd, a Kenneth Jones yn eu swyddi i ben ar 31 Mawrth 2014. Cynigiwyd estyniad am ddwy flynedd hyd at 31 Mawrth 2016 i Kenneth Jones ac fe'i derbyniodd. Gwahoddodd y Comisiynydd Ian

Summers i fod yn Gadeirydd o 1 Ebrill 2014 ymlaen ac mae hi wrthi'n ystyried penodi aelod newydd.

Amllder y Cyfarfodydd

Cyfarfu'r Pwyllgor unwaith bob chwarter ar y dyddiadau a ganlyn:

17 Ebrill 2013   pob aelod yn bresennol

16 Gorffennaf 2013   pob aelod yn bresennol

22 Hydref 2013   pob aelod yn bresennol

28 Ionawr 2014   ymddiheuriad gan Gordon Lishman, y Cadeirydd

Cynhaliwyd cyfarfod mis Hydref yng Nghanolfan Soar, Merthyr Tudful. Yn swyddfa'r Comisiynydd y cynhaliwyd pob cyfarfod arall.

Cylch Gorchwyl

Yn ystod cyfarfod mis Hydref, bu'r Pwyllgor yn adolygu ei Gylch Gorchwyl, gan wneud ambell newid mân (cafodd un newid mân arall ei wneud yn y cyfarfod ym mis Ebrill 2014).

Materion archwilio

A   Archwilio Mewnol

Strategaeth Archwilio Mewnol 2013/14

Cymeradwyodd y Pwyllgor y cynllun ar gyfer 2013/14 ar 17 Ebrill 2013.

Adroddiadau

Cynhyrchodd yr Archwilwyr Mewnol (Deloitte) yr adroddiadau a ganlyn am y flwyddyn:

- Rheoli Perfformiad – adroddiad dilynol yn sgil Arfarniad ARAD

Trafododd y Pwyllgor hyn yn fanwl a daeth i'r casgliad nad oedd angen cymryd rhagor o gamau.

- Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Nododd y Pwyllgor fod y gwaith a arweiniodd at yr adroddiad archwilio ymgynghorol hwn wedi'i wneud yn ystod cyfnod ailstrwythuro'r tîm cyfathrebu. Roedd y mwyafrif o'r argymhellion eisoes wedi'u rhoi ar waith fel rhan o'r gwaith ailstrwythuro.

- Llywodraethiant Corfforaethol a Rheoli Risg

Roedd yn dda gan y Pwyllgor fod yr adroddiad hwn wedi ennill sgôr sicrwydd sylweddol. Gwnaeth Deloitte nifer o argymhellion a oedd yn ymwneud yn uniongyrchol â gwaith y Pwyllgor a chafwyd cytundeb ar y rhain o ran egwyddor:

- a) mai Cadeirydd y Pwyllgor a ddylai baratoi'r Adroddiad blynyddol, gyda chymorth ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor.
- b) y dylai'r Pwyllgor ystyried adolygu perfformiad yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol bob blwyddyn.
- c) y dylai'r Pwyllgor ystyried a ddylai'r Adroddiad Blynyddol gael ei ddiwygio i gynnwys datganiad ynglŷn â Llywodraethiant Corfforaethol sy'n dweud eu bod yn gweithredu yn unol â'r cod ymarfer ar gyfer Llywodraethiant Corfforaethol da yn ogystal â bod y sefydliad yn paratoi datganiad Llywodraethiant; bod y Pwyllgor yn cwblhau hunanasesiad sy'n enwi pwyntiau gweithredu ac yn rhoi'r rheiny ar waith ac yn craffu ar y ffioedd am Archwilio Allanol er mwyn sicrhau gwerth am arian.

- Systemau Ariannol

Rhoddodd yr adroddiad hwn y sicrwydd a ganlyn:

- a) Prynu a thaliadau – Sicrwydd llawn
- b) Cyflogres – Sicrwydd sylweddol
- c) Rheolaeth dros y Gyllideb – Sicrwydd llawn

Gwnaeth Deloitte 5 o argymhellion â blaenoriaeth isel, a rhoddwyd y rhain ar waith ar unwaith.

Roedd y Pwyllgor yn fodlon bod yr adroddiad hwn yn rhoi lefel sicrwydd i'r Comisiynydd sy'n uchel ar y cyfan.

- Adroddiad yr Archwilwyr Mewnol ar gyfer 2012/13

Roedd yn dda gan y Pwyllgor nodi bod yr holl feysydd archwilio eleni wedi cael lefel lawn neu lefel sylweddol o sicrwydd. Adlewyrchwyd datganiad cyffredinol Deloitte ynglŷn â sicrwydd yn y Datganiad Llywodraethiant a gyhoeddwyd gyda Chyfrifon y Comisiynydd ar gyfer 2012-13.

Adroddiad Blynyddol yr Archwilwyr Mewnol ar gyfer 2013/14

Ystyriodd y Pwyllgor hwn yn ei gyfarfod ar 29 Ebrill 2014 ac roedd yn dda ganddo weld casgliad Deloitte, sef “the Commissioner has a basically sound system of internal control, which should provide substantial assurance regarding the achievement of the Commissioner’s objectives”.

Adolygiad o berfformiad yr Archwilwyr Mewnol ar gyfer 2013/14

Ystyriodd y Pwyllgor y dangosyddion perfformiad a ddarparwyd gan Deloitte gan ofyn am farn yr Archwilwyr Allanol a'r Uwch Dîm Rheoli. O ganlyniad i'r ystyriaethau hyn, daeth y Pwyllgor i'r casgliad ei fod yn fodlon iawn ar wasanaeth Deloitte.

B Cyfrifon Blynyddol ac Archwiliad Allanol

Cyfrifon 2012-13

Ystyriodd y Pwyllgor gyfrifon drafft y Comisiynydd ar gyfer 2012-13 ac roedd yn dda ganddo nodi eu bod wedi sicrhau barn ddiamod gan yr Archwilydd Cyffredinol ac wedi'u gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 2 Gorffennaf 2013.

Adroddiadau'r Archwilwyr Allanol

Cafodd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yr adroddiadau a ganlyn oddi wrth Swyddfa Archwilio Cymru (WAO):

- Adroddiad ar gyfrifon 2012-13 (ISA 260)

Dywedodd WAO nad oedd materion arwyddocaol i sôn amdanynt a bod Archwilydd Cyffredinol Cymru'n bwriadu rhoi adroddiad archwilio diamod ar ddatganiadau ariannol y Comisiynydd.

- Strategaeth ar gyfer 2013-14

Cododd y Pwyllgor nifer o bwyntiau i gael eglurhad ar y strategaeth archwilio allanol ar gyfer 2013-14 yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 28 Ionawr 2014. Lluniodd

Swyddfa Archwilio Cymru strategaeth ddiwygiedig ar gyfer y cyfarfod ym mis Ebrill 2014 gan fynd i'r afael â'r materion hynny. Yn sgil trafodaeth ar y ffi archwilio, cytunodd WAO i ddarparu dadansoddiad o'r gost ar gyfer blynyddoedd y dyfodol

Adolygiad o'r Archwilwyr Allanol

Bydd y Pwyllgor yn adolygu gwaith yr archwilwyr allanol yn yr hydref ar ôl i archwiliad cyfrifon 2013/14 gael ei gwblhau.

C Protocol Cydweithio wrth Archwilio – Archwilwyr Mewnol ac Allanol

Trafododd y Pwyllgor y cyd-brotocol hwn yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 16 Gorffennaf 2013 a doedd dim newidiadau i'w nodi.

Cynllun Dirprwyo

Yn sgil ailstrwythuro sefydliad y Comisiynydd, nododd y Pwyllgor y newidiadau yn y Cynllun Dirprwyo yn ei gyfarfod ar 17 Ebrill 2013.

Rheoli Risg

Rhoddodd yr uwch reolwyr ddiweddariadau rheolaidd i'r Pwyllgor am y prosesau a oedd ar gael ar gyfer rheoli risg yn y sefydliad.

Hefyd, cafodd y Pwyllgor adroddiadau ar nifer yr achosion o gwynion, damweiniau a digwyddiadau fel dangosyddion o sut roedd risg yn cael ei rheoli yn y sefydliad.

Yn ystod y flwyddyn, treuliodd y Pwyllgor gryn dipyn o amser yn ystyried ac yn trafod y gofrestr risg (gan gynnwys rhan o'u Diwrnod Datblygu a gynhaliwyd ar 7 Hydref 2013). O ganlyniad, mae'r fformat a'r cynnwys wedi'u diweddarau ac erbyn hyn fe allai gael ei dangos fel esiampl.

Polisiau

Nododd y Pwyllgor y polisiau a ganlyn ar ôl cael eu hadolygiad blynyddol:

- a) Codi Pryderon
- b) Rheoli Risg
- c) Atal Twyll
- d) Archebu nwyddau a gwasanaethau
- e) Teithio a chynhaliaeth

f) Polisi POVA.

Dysgu a Datblygu

Yn ystod y flwyddyn, manteisiodd aelodau'r Pwyllgor ar y cyfle i ymgymryd â'r gwaith dysgu a datblygu mewnol a ganlyn:

- Cyflwyniad a thrafodaeth ar waith rhaglen Heneiddio'n Dda yng Nghymru
- Cyflwyniad a thrafodaeth ar waith y rhaglen Codi Pryderon
- Cafwyd dau ddiwrnod datblygu ym mis Hydref 2013 a mis Mawrth 2014 a fu'n gyfle i bob aelod ymwneud yn fanylach â gwaith y Comisiynydd, gan gynnwys:
  - yr Adolygiad Gofal Preswyl
  - Cynllun Busnes 2013/14
  - cyllidebau'r dangosfwrdd a'r rhaglenni
  - rhaglen Heneiddio'n Dda yng Nghymru
  - gwaith yn sgil argymhellion Adroddiad yr Archwilwyr Mewnol – Llywodraethiant Corfforaethol a Rheoli Risg

Gwahoddwyd y Cadeirydd i'r ddau gyfarfod o 'Gadeiryddion Pwyllgorau Archwilio' y cyrff sy'n cael eu noddi gan Lywodraeth Cymru a gynhaliwyd yn ystod 2013/14. Aeth Kenneth Jones i'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Ebrill 2013 ar ran y Cadeirydd ac aeth Gordon Lishman, y Cadeirydd, i'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 5 Tachwedd 2013.

Adolygiad o effeithiolrwydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Yn dilyn diwrnod datblygu ar 17 Mawrth 2014, cytunodd y Pwyllgor ar y fethodoleg ar gyfer yr adolygiad blynyddol o'i effeithiolrwydd. Cynhaliwyd yr adolygiad hwn yn ystod y cyfarfod ar 29 Ebrill 2014.

O ganlyniad i'r adolygiad, cytunodd y Pwyllgor:

- i ail-fformadu agendâu ei gyfarfodydd i nodi'n glir a yw'r eitemau yn eitemau i benderfynu arnynt, eitemau i'w trafod neu eitemau er gwybodaeth
- o ran egwyddor, y dylai un o'i ddiwrnodau datblygu gael ei gynnal y tu allan i Gaerdydd cyhyd ag y gallai'r Comisiynydd gysylltu hyn ag ymweliad ymgysylltu, gan sicrhau na fyddai'r amser a gâi ei dreulio i drefnu hyn yn anghymesur o'i gymharu â'r manteision.

Ar sail trafodaethau'r Pwyllgor ei hun a safbwyntiau'r Comisiynydd, yr uwch reolwyr a'r archwilwyr mewnol ac allanol, daeth y Pwyllgor i'r casgliad ei fod yn gweithredu'n effeithiol.

Gweithgareddau eraill

Yn ystod y flwyddyn, rhoddodd yr Aelodau gyngor i'r Comisiynydd ac aelodau o'i thîm ar amryw o faterion yn ychwanegol at eu gwaith pwyllgor ffurfiol. Ym mhob achos cafodd hyn ei wneud yn unol â thelerau eu penodiad a'i ddatgan a'i gofnodi yn y modd priodol yng nghofnodion y Pwyllgor.

Yn ôl y gyfraith, mae'r Comisiynydd yn gorfforaeth undyn. Mae'r Pwyllgor o'r farn bod diffyg bwrdd gweithredol (y byddai'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg fel arfer yn cael ei dynnu o'i blith) wedi creu "bwloch gwybodaeth" i'r Aelodau gan nad oes ganddyn nhw gyfrifoldebau a goruchwyliaeth ehangach. Mae'r Pwyllgor wedi datrys y bwloch hwn yn rhannol drwy eu gwaith cynghori ychwanegol a hefyd drwy drafodaethau ychwanegol a chyflwyniadau ychwanegol gan y Comisiynydd a'r staff uwch ar ben cyfarfodydd y Pwyllgor. Yn 2013-14, trefnwyd dau ddiwrnod datblygu ychwanegol i'r Pwyllgor ym mis Hydref a mis Mawrth gan roi cyfle i graffu'n fanwl ar waith y Comisiwn.

Diwedd glo

O ganlyniad i'w waith yn 2013-14, mae'r Pwyllgor yn fodlon ar lefel gyffredinol yr ymdriniaeth o ran archwilio mewnol ac allanol. O ran trefniadau'r Comisiynydd ar gyfer rheolaeth ariannol, a'r prosesau ehangach ynglŷn â llywodraethiant corfforaethol ac adnabod a rheoli risg, mae'r Pwyllgor o'r farn, ar sail canfyddiadau'r archwilwyr ac arsylwadau'r Pwyllgor ei hun, y gall roi sicrwydd uchel i'r Comisiynydd fod y trefniadau sydd ar waith yn briodol a'u bod wedi bod yn gweithredu'n effeithiol. Mae'r farn hon yn bwydo drafft y Comisiynydd o Ddatganiad Llywodraethiant ar gyfer 2013/14 a ystyriwyd gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2013.

Cydnabod

Hoffai'r Pwyllgor ddiolch i Deloitte am eu gwaith wrth ymgymryd â threfniadau archwilio mewnol y Comisiynydd. Mae'r Pwyllgor hefyd yn ddiolchgar i Swyddfa Archwilio Cymru am ei gwaith ar y cyfrifon blyneddol.

Ni fyddai'r Pwyllgor yn gallu gweithredu'n effeithiol heb gymorth a chefnogaeth y Comisiynydd sydd hefyd yn Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer ei swyddfa. Mae'r Pwyllgor yn ddiolchgar iawn iddi, wrth gwrs, yn hyn o beth a hoffai ddiolch hefyd i'r holl staff sydd wedi cymryd yr amser i ymwneud â'r Pwyllgor a chefnogi ei waith. Hoffai'r Pwyllgor ddiolch yn benodol i Sue Hayward, am y cymorth ysgrifenyddol amhrisiadwy y mae wedi'i roi.

Yn olaf, hoffai'r Pwyllgor ddiolch i Gordon Lishman am ei wasanaeth i'r Comisiynydd. Ef oedd Cadeirydd cyntaf y Pwyllgor ar ôl i swyddfa'r Comisiynydd gael ei sefydlu a gwnaeth gyfraniad gwerthfawr at ei llywodraethiant cyffredinol yn ystod cyfnod hollbwysig.

IAN SUMMERS

Cadeirydd

Ar ran y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

21 Mai 2014